

แนวคิดการพัฒนาชนบทระบบเศรษฐกิจพอเพียง

ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการรับมือผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกของสังคม เพื่อให้เกิดสมดุล พร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว กว้างขวาง ทั้งทางด้านวัฒนธรรม สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอก รวมไปถึงการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจเพื่อต้องการให้ก้าวทันต่อยุคโลกาภิวัตน์ (เกศินี จุฑาวิจิตร, 2548) ทั้งนี้ต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง

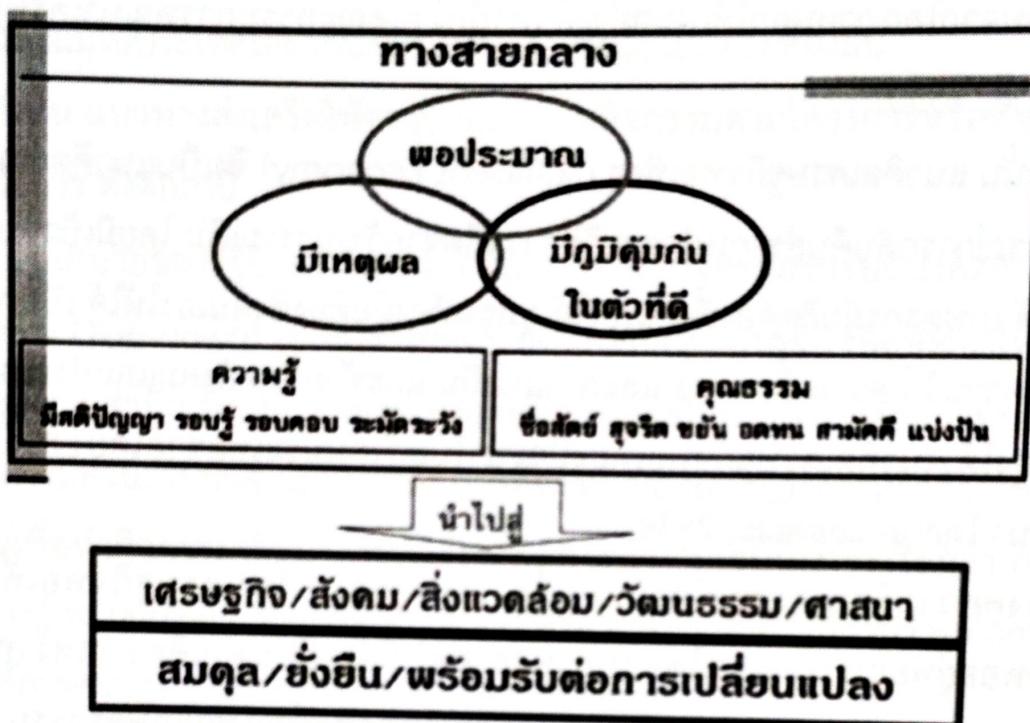
ในการนำวิชาการมาใช้ในการวางแผนและการดำเนินงานทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชุมชนท้องถิ่นให้มีสำนึกรักในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และมีความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวาง ในทุก ๆ ด้านจากโลภภัยนอกได้เป็นอย่างดี (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550)

ดังนั้น แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficient Economy) จึงเป็นแนวคิดการพัฒนาที่เน้นอุดมการณ์การกลับคืนสู่รากเหง้าตามวิถีการผลิตจากวัฒนธรรมเดิม โดยมีเป้าหมายที่การพึงตนเองได้ เกษตรกรผู้ผลิตต้องพึงตนเองได้ ชุมชนท้องถิ่นต้องพึงตนเองให้ได้ เป็นการพึงพาตนเองด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และการแบ่งปัน และท้ายที่สุดสังคมและประเทศชาติจึงจะพึงตนเองได้ แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงนี้จะนำไปสู่สังคมประชาธิรัฐเป็นสุขอันยั่งยืน (รัตนา โตสกุล และคณะ, 2548)

องค์ความรู้ของชุมชนท้องถิ่นในเรื่องเศรษฐกิจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง หรือเศรษฐกิจพออยู่พอกิน เป็นแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานคิดراكเหง้าทางสังคม วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทย อันเป็นสังคมเกษตรกรรม เป็นองค์ความรู้ที่แฝงไว้ด้วยหลักธรรมของพระพุทธศาสนาที่เป็นการพึงตนเอง และเน้นความเป็นชุมชนท้องถิ่นที่ยึดมั่นในเรื่องการทำความดี ความเมตตา การเอื้อเฟื้อเฟ่อ และการมีส่วนร่วม นับเป็นเศรษฐกิจแห่งการแบ่งปันพึงพาอาศัย เอื้ออาทรต่อกัน ไม่ใช่เศรษฐกิจแห่งการแข่งขันผลประโยชน์แบบตัวครัวตัวมันที่แสวงหาแต่กำไรสูงสุด ซึ่งนายแพทย์ประเวศ วงศ์ได้เรียกเศรษฐกิจแบบนี้ว่าเศรษฐกิจแห่งการพึงตนเอง ซึ่งการพึงตนเองต้องคำนึงถึงพื้นฐานของตนเอง พื้นฐานของสังคม วัฒนธรรม เป็นเศรษฐกิจที่อยู่บนพื้นฐานความมั่นคงของตนเอง อยู่บนความสัมพันธ์ของครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม เป็นเศรษฐกิจที่เชื่อมโยงชีวิต จิตใจ สังคม สิ่งแวดล้อม ได้อย่างดุลยภาพ (รัตนา โตสกุล และคณะ, 2548)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอด โดยได้นำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นแนวทางเพื่อให้ประชาชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนในท้องถิ่นและชนบท ซึ่งเป็นประชาชนฐานรากให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น หลุดพ้นจากความยากจน เพราะแท้จริงแล้วเศรษฐกิจฐานราก คือ เศรษฐกิจของประชาชนที่อยู่ในชนบทหรือชุมชนท้องถิ่น ซึ่งมีจำนวนมากและส่งผลถึงปัญหาเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม ซึ่งถึงเวลาแล้วที่ชาวไทยต้องตระหนักรู้และข่วยเหลือกันในการพัฒนาประเทศอย่างจริงจัง โดยการยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทาง

ในการพัฒนา ชี้งเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาชี้ถึงการดำรงอยู่ และการปฏิบัติของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ตนเอง ครอบครัว ชุมชน ห้องถิน สังคม และประเทศชาติ เพื่อให้ก้าวทันต่อในยุคโลกาภิวัตน์ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550)

ภาพที่ 5.1 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ที่มา: <http://www.greenshopcafe.com/mobi/greennewsv.php?cid=7&topic=5>

ชีวิตที่พอเพียงจึงต้องเริ่มจากการดับบุคคลซึ่งได้แก่ตัวเราเองก่อน หมายความว่า เศรษฐกิจพอเพียงระดับบุคคล คือ ความสามารถในการดำรงชีวิตได้อย่างไม่เดือดร้อน มีความเป็นอยู่อย่างพอประมาณแห่งตนตามอัตภาพ ไม่หลงในกระแสของวัตถุนิยม ในขณะเดียวกัน ขยายวงกว้างออกไปสู่เศรษฐกิจพอเพียงในระดับครอบครัว คือ การพอมีพอกินไม่ฟุ่มเฟือย ไม่ฝิดเคืองนัก และพัฒนาไปสู่เศรษฐกิจพอเพียงในระดับชุมชนห้องถิน คือ การที่ชุมชนมี ความเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้ มีการรวมกลุ่มกันเพื่อความร่วมมือในการสร้างประโยชน์ ให้แก่กลุ่ม และมีส่วนร่วมบนพื้นฐานของการไม่เบียดเบี้ยนกัน การแบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกัน และกันตามกำลังและความสามารถของตน ทำให้ชุมชนห้องถินโดยรวมเกิดความพอเพียงใน วิถีปฏิบัติอย่างแท้จริง หากประชาชนในชาติสามารถทำตามแนวทางที่ให้ไว้ก็จะสามารถหลุดพ้นจากความยากจน พึ่งตนเองได้ (ณัฐนิยา เอียร์ darm, 2551)

จากข้อความดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การพัฒนาชุมชนห้องถินตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวคิดการพัฒนาที่เน้นอุดมการณ์ การกลับคืนสู่รากเหง้าตามวิถีการผลิตจากวัฒนธรรมเดิมโดยมีเป้าหมายที่การพึ่งตนเองได้ อันเป็นการพัฒนาที่ตั้งอยู่บน